

21 מרץ 2024
י"א אדר ב' תשפ"ד

פסק דין משמעתי בעניינו של [] – ת.ז. []

שופטים: פרופ"א מוריס אונגריש (אב בית הדין), פרופ"ח דניאל אורנשטיין, גב' ל.ע.

יועצת משפטית לבית הדין: עו"ד ליאורה ארזי בן-חיים.

תובעת: פרופ"ח יסכה גולדפלד.

נילון: מר [] מלווה על ידי פרופ"ח גליה מעין (הפקולטה לכימיה).

1. הנילון, [] ת.ז. [] (להלן: "הסטודנט"), הנו סטודנט בפקולטה לכימיה. בתאריך 31.10.2023 הוגשה נגדו קובלנה משמעטית, בה יוחסו לו המעשים הבאים:
בתאריך 26.7.2023 התקיימה בחינה פרונטלית, מועד א' בקורס משוואות דיפרנציאליות רגילות ח' 104131, סמסטר אביב תשפ"ג. נהלי הבחינה אסרו על שימוש בחומר עזר. במהלך הבחינה יצא הנאשם לשירותים ושהה שם זמן ממושך (משעה 11:34 ועד השעה 11:49) כשברשותו טלפון סלולרי.
2. התביעה האשימה את הסטודנט בעבירות משמעת לפי הסעיפים שלהלן בתקנון המשמעת:
4.1.1 "עשה, בהונאה או בדרך בלתי כשרה אחרת, מעשה על מנת לשפר ציון בבחינה, בוחן, עבודה, פרויקט, השתלמות מעשית או כל מטלה לימודית אחרת, או על מנת להשיג יתרון אקדמי, עבורו או עבור סטודנט אחר".
4.1.2 "החזיק ברשותו, חומר לימודי או ציוד אסור בעת בחינה או בוחן, בין אם השתמש בו במהלך הבחינה או הבוחן ובין אם לא".
3. בתאריך 28.12.2023 התקיים הדיון המשמעתי בנוכחות הצדדים.
4. במענה להקראת כתב הקובלנה השיב הסטודנט כי הוא **מודה** בעבירה לפי סעיף 4.1.2 (החזקת ציוד אסור – טלפון), אך **כופר** בעובדות ובאשמה בכל הנוגע לעבירה לפי סעיף 4.1.1 (עשה מעשה על מנת לשפר ציון בבחינה).
5. הודענו לסטודנט במעמד הדיון, כי **החלטנו פה אחד להרשיעו בעבירת משמעת לפי סעיף 4.1.2, ולזכותו** (ברוב דעות), מחמת הספק, מעבירת משמעת לפי סעיף 4.1.1. לאחר מכן, בהסכמת הצדדים, נשמעו טיעונים לעונש.
6. להלן נימוקי הכרעת הדין וגזר הדין.
7. התביעה הציגה את דוח ההשגחה בבחינה, הכולל רישום של יציאת נבחנים. ות לשירותים במהלך המבחן. על פי הדוח, הסטודנט שהה מחוץ לכיתה בין השעות 11:34-11:49.
8. עד התביעה, מר אברהם וייס, המשגיח בבחינה, העיד כדלקמן: "אני עובד כמשגיח כבר למעלה מ-10 שנים, בבחינה הזאת הסטודנט יצא לשירותים. כתבתי ב-11:34. בדרך כלל סטודנט שיוצא לשירותים, אחרי שתיים, שלוש, ארבע דקות גג, חוזר למקום. פה זה לקח קצת יותר מארבע דקות, אז אני הלכתי לשירותים לראות מה קורה, אולי הוא לא מרגיש טוב, או אם יש איזושהי בעיה. זה הנוהל שאנחנו עובדים לפיו. סטודנט יכול לא להרגיש טוב, נכנסים לשירותים... אני חושב שזה היה התא היחיד, אני דופק בדלת ושואל אם הכל בסדר, הבחור עונה לי שהכל בסדר. יצאתי החוצה ואני מחכה ליד אחראי הקומה... אני מספר לו מה שקרה. אמרתי לו: "גש, תראה. לא הצלחתי כל כך אז תראה מה קורה עם הסטודנט". [אחראי הקומה] הולך, חוזר. אנחנו

מחכים בפרוזדור מול הכניסה לשירותים. אחרי כמה דקות יוצא הסטודנט. איך שהוא יוצא, שפיר [אחראי הקומה] ראה שיש לו בליטה כנראה בכיס. שאל אותו "מה יש לך בכיסים?" הסטודנט הוציא את הטלפון. וזהו. ניסה להגיד שהוא לא השתמש בו."

9. עד התביעה, מר ליבל שפיר, אחראי הקומה, העיד כדקלמן: "אני עובד כתשע שנים בטכניון, שנתיים אחרונות כאחראי קומה. שבע שנים הייתי משגיח. אני עושה סיבוב בקומה, רואה את אברהם, אבי [המשגיח], עומד על הדלת והוא מסמן לי. הוא אומר לי "הסטודנט כבר מעל 10 דקות בפנים", – "בדקת אם הכל בסדר בפנים?", – "בדקתי". חिकיתי שתי דקות, פתחתי את הדלת. "הכל בסדר?" – "כן". – "אתה מרגיש טוב?" – "כן". טוב, יצאתי החוצה, ישבתי בכיסא. הסטודנט יצא. – "מה יש לך בכיס? תוציא מה שיש לך בכיס". ראיתי שהיה לו טלפון. ביקשתי מאבי [המשגיח] לרשום דוח על האירוע."

10. התביעה שאלה את מר שפיר, האם העובדה שהוא זוכר במיוחד את האירוע הזה מעידה על כך שמדובר במקרה חריג. על כך השיב: "חריג מאוד. כן. עצם זה שיש לו טלפון בכיס, אסור. **אנחנו מודיעים במבחן, וגם רושמים על הלוח על פי הנוהל.** טלפונים כבויים בתוך התיק. **גם מודיעים וגם רושמים על הלוח.** עצם זה שיש לו פלאפון בכיס, גם אם הוא שכח את הפלאפון בכיס, הוא יכול לקום לשירותים והוא מרגיש שיש לו טלפון בכיס. הוא יכול להגיד למשגיח 'שכחתי את הטלפון בכיס, בבקשה' ויוצא לשירותים בלי טלפון. מה שהוא עשה עם טלפון וישב בשירותים רבע שעה, זה אומר על משהו לא תקין" (ההדגשות הוספו).

11. התובעת ציטטה דברים שכתב לה הסטודנט בתאריך 31.10.2023, במהלך בירור התלונה מולו (ההדגשות הוספו): "**ניכר ששכחתי את זה בכיס כי אם בן אדם קרה לו ונשאר לו פלאפון בולט בכיס ברור שזה כי הוא שכח וזה קרה בתום לב כי אם מישהו היה רוצה להסתיר הוא לא היה משאיר פלאפון שבולט בגינס**". לשיטת התביעה, אם הסטודנט טוען שהטלפון בלט בכיס, חזקה שהסטודנט הרגיש אותו וידע שהוא בכיס בזמן שיצא לשירותים.

12. בנוסף, התביעה ציינה כי יציאה לשירותים לזמן ממושך (עם טלפון) ומיד לאחר מכן הגשת הבחינה, היא התנהגות לא שגרתית, המצביעה על מעשה הונאה. לשיטתה, השכל הישר אומר שסטודנט שמעוניין להגיש את הבחינה ולצאת לשירותים לפרק זמן, קודם כל יגיש את הבחינה ולאחר מכן יצא בנחת לשירותים. כלומר, הסטודנט יצא לשירותים עם הטלפון בכוונת מכון, על מנת לעשות בו שימוש אסור.

13. הסטודנט הודה שהיה ברשותו טלפון במהלך הבחינה, אך טען ששכח אותו בכיס בטעות, ולא עשה בו כל שימוש במהלך הבחינה. לשאלת בית הדין, השיב שקיבל בבחינה ציון 18. בעדותו אמר בין היתר: "זמן קצר לפני הבחינה התחתנתי. זה היה זמן שהייתי עמוס, עסוק והייתי מבולבל. קמתי, הגעתי לבחינה באיחור של כמה דקות. באתי, ניגשתי לבחינה, הגעתי בלי תיק, אפילו בלי מים. זאת אחת הסיבות ששכחתי את הפלאפון המכובה בכיס."

"לא השתמשתי בהארכת זמן, בסביבות 12:00 הגשתי את הבחינה. לקראת סוף הבחינה, כשהלכתי לשירותים, עשיתי את צרכיי... יצאתי והפלאפון היה מכובה, לא השתמשתי בו וגם לא יכולתי להשתמש בו. נכנסתי לבחינה, הסתכלתי על הדף, ראיתי מה שעשיתי והגשתי את הבחינה. הייתי בשורה הראשונה, מול אברהם וייס [המשגיח]".

14. לשאלת בית הדין מתי כיבה את הטלפון, הסטודנט השיב שהוא הגיע ישר מהתפילה בבית הכנסת בטכניון, שם הטלפון היה מכובה. הוא הגיע לבחינה עם הטלפון מכובה ולא זכור לו מתי כיבה אותו.

15. ביחס לעדות המשגיחים בדבר התזכורות שמקבלים הנבחנים לפני הבחינה (לכבות טלפונים ולשים אותם בתיקים), הסטודנט טען שמכיוון שהגיע באיחור לבחינה, ולכן פספס את התזכורות.
16. התביעה הדגישה כי הסטודנט סיים את שנתו השנייה בטכניון, בעברו נבחן מספר רב של פעמים, ועל כן הוא מכיר את נהלי הבחינות. הסטודנט לא הכחיש כי הוא מכיר את נהלי הבחינות, אך טען כי עקב הלחץ והעומס שחווה באותה תקופה, שכח כי הטלפון בכיסו.
17. במענה לשאלת בית הדין בדבר מצבו האקדמי, הסטודנט השיב כי הוא עתודאי, וכי בשנתו הראשונה בטכניון צבר מספר מועט של נקודות, בשל נסיבות משפחתיות.
18. פרופ' גליה מעין מהפקולטה לכימיה, שליוותה את הסטודנט במהלך הדיון, הדגישה שהיא מאמינה לדבריו שכל התקרית התרחשה כתוצאה מלחץ ובלבול, ומשוכנעת שהוא אינו משקר. בין היתר אמרה כדלקמן:
"הסטודנט] פנה אליי קודם כל באימייל מאוד מאוד נסער. קיבלתי גם מייל נפרד מההורים שלו, הם היו המומים שהוא מואשם בשקר, בהעתקה. כמו שהוא אמר, יש לו ערכים מסוימים שלפיהם הוא בכלל לא חושב על הדברים האלה, והוא לא עושה את הדברים האלה. קודם כל קיבלתי את האימייל שלו, אחר כך הוא הגיע אליי ודיברתי איתו די הרבה זמן במשרד שלי. הוא סיפר לי את השתלשלות העניינים בצורה קצת יותר ארוכה ומפורטת, כנראה הרגיש יותר בנוח. באמת יצר את הרושם שלא היה לו שום רצון להעתיק, שום כוונה להעתיק. ... מהשיחות עימו ממש קיבלתי את הרושם שלא הייתה כאן שום העתקה, לא הייתה שום כוונה להעתיק, אני יכולה להגיד גם מעצמי וגם מסטודנטים שאני מלמדת 12 שנים שאני בטכניון, המון פעמים אתה מגיע באמת מאוד נסער, מבולבל. נכון שיש לך מבחן, נכון שלמדת אליו, אבל באותו רגע, בחצי שעה שלפני הבחינה, משהו קורה, משהו אמר לך משהו, נזכרת בדבר ואתה מבולבל, ואתה שוכח שיש לך משהו בכיס, או שאתה שוכח נהלים שאתה יודע אותם היטב כי כבר עשית 15 בחינות. זה נראה לי מאוד הגיוני להיות באיזושהי סערת רגשות, איחרתי, אני בלחץ וכו'. לכן אני מאוד מאמינה לטענה הזאת שלא הייתה לו שום כוונה להעתיק".
19. הסטודנט הדגיש כי המוסר שלו ואמונתו הדתית לא מאפשרים לו לרמות בבחינה. הוא ציין כי הוא עתודאי, גר במעונות הסטודנטים עם אשתו, שנמצאת בהריון והיא המפרנסת היחידה, ועל כן הרחקה מהטכניון היא בבחינת "גזר דין מוות עבורו".
20. בתגובה לכך ציינה התביעה כי בתאריך 31.10.2023, במהלך בירור התלונה מול הסטודנט, הוא כתב לה כדלקמן: "אני ירא רק מה' והוא יקבע מה תהיה התוצאה, ואם תבחרו מחוסר ראיות לדון עתודאי עני ליציאה מהמסלול שלו בגלל דחיית סמסטר כשאשתו בהריון והיא המפרנסת היחידה ואנחנו תלויים בחסדי ה' בתואר הזה ובכך לדון אותם לעוני בגלל דחיית הסמסטר זה גזר דין מוות והדם שלנו חס ושלום שלא יהיה על הידיים שלכם". (ההדגשה הוספה). נוכח הדברים הקשים והקיצוניים הללו, התביעה ביקשה מהמרכז לייעוץ ותמיכה בסטודנטים ליצור קשר עם הסטודנט.

הכרעה:

21. ראשית דבר, יאמר מיד כי אנו רואים בחומרה רבה את ההודעה שכתב הסטודנט לתובעת (סעיף 20 לעיל). מדובר בניסיון שפל להרתיע את התובעת מלברר את הקובלנה, ובחוסר לקיחת אחריות מצד הסטודנט על מעשיו שלו.

22. הסטודנט הודה בהחזקת טלפון בזמן הבחינה ועל כן הרשענו אותו פה אחד בעבירת משמעת לפי סעיף 4.1.2 לתקנון.

23. ביחס לעבירה לפי סעיף 4.1.1 לתקנון:

שהות של נבחן למעלה מעשר דקות בשירותים כשברשותו טלפון נייד היא התנהגות חריגה ביותר ומחשידה. למעלה מן הצורך נציין את המובן מאליו – המשגיחים ביצעו את עבודתם נאמנה וכהלכה במהלך הבחינה. 24. מצאנו את עדויותיהם של המשגיחים בדיון קוהרנטיות ומהימנות.

25. מעבר לכך שהסטודנט מכיר את נהלי הבחינות, האיסור על טלפונים נאמר בכיתה, נרשם על הלוח, ואף היה רשום על גבי טופס הבחינה עצמו: "אין להשתמש בשום חומר עזר (כולל מחשבון וטלפון סולרי)".

26. גם אם הסטודנט שכח את הטלפון בכיס בעת שהגיע לבחינה, ספק רב בעינינו שלא שם לב לטלפון בכיסו כאשר יצא לשירותים ו/או כששהה בהם. אנו מטילים ספק רב גם בגרסתו של הסטודנט שלא עשה שימוש בטלפון.

27. יחד עם זאת, אין בפנינו ראיה חד משמעית שהסטודנט עשה שימוש בטלפון במהלך הבחינה. העובדה ששהה בשירותים מעל 10 דקות היא ראיה נסיבתית, שאכן מעוררת חשד רב, אך אינה מספיקה לטעמנו לצורך הרשעה. אשר על כן, החלטנו ברוב דעות, לזכותו מחמת הספק מעבירה לפי סעיף 4.1.1 לתקנון.

28. בדעת מיעוט, השופט פרופ"א מריוס אונגריש סבר כי יש להרשיע את הסטודנט גם בעבירת משמעת לפי סעיף 4.1.1 לתקנון, מהנימוקים שלהלן: אמנם מדובר בראיות נסיבתיות, אך משכנעות מעבר לכל ספק סביר – החזקת הטלפון בזמן הבחינה נועדה לשם שיפור הציון בבחינה והשגת יתרון אקדמי. (א) למרות הכיתוב על הלוח ובטופס הבחינה, הסטודנט "שכח" את הטלפון בכיס. (ב) השהות הארוכה והחריגה של הסטודנט בשירותים, שהוא לא הציג לה הסבר רפואי. (ג) מדובר בבחינה במקצוע מתמטי. על פי גיליון הציונים של הסטודנט, בשנה"ל תשפ"ב הוא נכשל בחדו"א 1, לא השלים את חדו"א 2, ונכשל בקורס מושא הקובלנה (משוואות דיפרנציאליות רגילות, להלן: "מד"ר"). בסמסטר חורף תשפ"ג הוא נכשל בחדו"א 2. קשה להעלות על הדעת שליטה בחומר בקורס מד"ר, לפני הפנמת חדו"א. על כן, תמוה שבסמסטר אביב תשפ"ג הסטודנט בחר להבחן במד"ר, לפני שהשלים את חדו"א 1 וחדו"א 2. (ד) עיון במחברת הבחינה מלמד, כי לסטודנט לא היתה ידיעה מינימלית של חומר הלימוד. היות וזו פעם שנייה שהוא נבחן במקצוע, סביר מאד להניח שהוא ידע שידעתו את החומר אינה מספיקה, ושהסיכוי היחיד לעבור את הבחינה הוא ע"י "עיגול פינות". כלומר, היה לו מניע חזק לעשות שימוש אסור בטלפון. (ה) הסטודנט לא מסר את מחברת הבחינה לפני שיצא לשירותים, למרות שלטענתנו סיים לכתוב את מה שידע. המסקנה היא שהיתה לו כוונה להוסיף חומר ש"למד" בשירותים. לאחר שנתפס עם הטלפון ביציאתו מהשירותים, הבין שהמבחן "אבוד", ולכן מסר את המחברת ויצא מהכיתה.

29. לאחר שהודענו לסטודנט במעמד הדיון את הכרעת הדין, בהסכמת הצדדים נשמעו טיעונים לעונש.

טיעונים לעונש:

התביעה:

30. התביעה ביקשה את העונשים הבאים: ציון אפס בקורס מושא הקובלנה, הרחקה בפועל לסמסטר חורף תשפ"ד, והרחקה על תנאי לסמסטר בגין הרשעה חוזרת (בתוקף עד לסיום לימודי הסטודנט בטכניון).

31. התביעה הדגישה כי ציון אפס בקורס אינו עונש מספק, ואינו משקף את חומרת המעשה. במהלך הבחינה הסטודנט בוודאי שם לב לכך שהוא עם טלפון בכיס, ויכול היה לדווח על כך למשגיחים, אך נמנע מלעשות כן.

אם לא יושת עונש הרחקה הדבר יהווה תקדים מסוכן, שימש כתמריץ עבור סטודנטים. ות לביצוע מעשה הונאה: סטודנט שצופה כישלון בבחינה יגיע עם טלפון לבחינה במטרה לרמות – אם יצליח הרוויח, ואם ייתפס במקרה הכי גרוע יקבל ציון אפס בקורס – כך שאין לו מה להפסיד.

32. בנוסף, התנהלותו של הסטודנט במהלך הדיון צריכה להיזקק לחובתו, שכן הוא לא חזר בו מהאיום שכתב לתובעת במהלך בירור התלונה.

33. לבסוף, התביעה טענה כי העובדה שאשתו של הסטודנט בהריון והם מתגוררים במעונות, אינה סיבה מוצדקת להקלה בעונש. בית הדין השית עונשי הרחקה גם על סטודנטים נשואים/ עתודאים/ מתגוררים במעונות/ בעלי קשיים כלכליים/ משפחתיים וכיו"ב.

ההגנה:

34. בנוגע להחזקת הטלפון בזמן הבחינה אמר הסטודנט: **"אני מודע לכך שעשיתי טעות, זה רשלנות, גם אם היא נבעה מתום לב או מבלבול שהטלפון נשאר אצלי"**.

35. בנוגע לדברים הקשים שכתב לתובעת אמר: **"הניסוח היה לא נכון, אני כמובן מתחרט על זה לא התכוונתי לאיים על אף אחד ולא התכוונתי לפגוע באף אחד"**.

36. הסטודנט הדגיש כי הרחקה מהלימודים תהווה עונש כבד מנשוא עבורו ועבור משפחתו, הן בשל היותו עתודאי והן בשל היותם זוג צעיר בהריון המתגורר במעונות. במענה לשאלת בית הדין, הסטודנט השיב כי לדעתו עונש ראוי במקרה דנן הוא נזיפה, או לכל היותר ציון אפס במקצוע. בין היתר אמר: **"השעיית סמסטר תהיה לי מאוד קשה. אני ממש רוצה שתתנו לי את ההזדמנות לשפר את התואר שלי, את העתיד שלי. אם לא בשבילי אז בשביל אשתי בהיריון. כדי שלא נצא מהמעונות"**.

37. פרופ' מעין טענה שלאור החלטת בית הדין לזכות את הסטודנט מעבירה לפי סעיף 4.1.1, השעיה לסמסטר תהווה עונש לא מידתי, עבור סטודנט שלא הורשע בהעתקה. בין היתר אמרה: **"אני חושבת שהעונש של ההשעיה פה הוא מאוד חמור. אני חושבת שהעונש של ציון אפס בקורס הוא לא רלוונטי כאן. כמו ש[הסטודנט] אמר הוא יכול לעשות את מועד ב', יש לו מועד ב' מחר. ציון אפס בקורס אומר שהוא צריך לחזור על הקורס, שזה משהו שהוא לא תכנן לעשות אותו וכן יצטרך לעשות"**.

גזר הדין:

38. השיקולים המנחים לקביעת גזר הדין קבועים בסעיף 11.11 לתקנון.

39. הסטודנט פגע בטוהר הבחינות ובאמון שניתן בו. החזקת טלפון במהלך בחינה, לרבות במהלך יציאה לשירותים, היא מעשה חמור. מובן כי עונשים הקבועים בתקנון המשמעת (ובניהם עונש של הרחקה מלימודים) פוגעים ברצף הלימודים ויש להם השלכות כבדות משקל על הסטודנט. יחד עם זאת, השמירה על הטוהר האקדמי, השוויון בין הסטודנטים, והצורך להגן על ציבור הסטודנטים ששומר על הכללים, מחייבים בנסיבות המתאימות גם עונשים כבדי משקל.

40. המגורים במעונות הטכניון הם הטבה שניתנת לסטודנטים פעילים שנמצאו זכאים לה, ואינם מהווים לכשעצמם נסיבה מקלה.

41. נוכח כל האמור לעיל, החלטנו פה אחד להשית על הסטודנט את העונשים הבאים:

א. ציון אפס בקורס משוואות דיפרנציאליות רגילות ח' 104131, סמסטר אביב תשפ"ג (לפי סעיף 12.4 לתקנון).

ב. הרחקה בפועל מלימודים בטכניון למשך סמסטר אחד (לפי סעיף 12.7 לתקנון).

ג. הרחקה על תנאי מלימודים בטכניון לסמסטר, בתוקף עד לסיום הלימודים בטכניון, תופעל במקרה של הרשעה חוזרת בעבירה לפי סעיף 4.1.2 לתקנון (לפי סעיף 12.7 ו-12.16 לתקנון).

42. היות ופסק הדין יוצא בעיצומו של הסמסטר, ונוכח הנסיבות האישיות של הסטודנט, נאפשר לסטודנט לבחור את הסמסטר ממנו הוא מורחק: חורף תשפ"ד או אביב תשפ"ד.

43. הסטודנט יודיע למזכירות בית הדין את החלטתו עד ליום 31.3.2024 בשעה 12:00. במידה ולא תתקבל הודעה כאמור, ברירת המחלל תהיה הרחקה מסמסטר אביב תשפ"ד.

גב' לוטם ערבה

פרופ' דניאל אורנשטיין

פרופ"א מריוס אונגריש